

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2001-2002

9 JANUARI 2002

Wetsvoorstel tot wijziging van de artikelen 1469 en 1595 van het Burgerlijk Wetboek, en van artikel 1253^{quater} van het Gerechtelijk Wetboek, wat betreft de verkoop tussen echtgenoten

(Ingediend door de heer Olivier de Clippele)

TOELICHTING

Artikel 1595 van het Burgerlijk Wetboek verbiedt koopcontracten tussen echtgenoten, op enkele uitzonderingen na die evenwel in onbruik zijn geraakt.

Een lening tussen echtgenoten blijft echter wel mogelijk, zodat in de praktijk om dit verbod te omzeilen overeenkomsten zijn bedacht die officieel leningen heten tussen de echtgenoten, maar die zij in feite bedoelen als eenvoudige koopcontracten.

Het is tijd om een oude beschermingsmaatregel te verlaten, die totaal achterhaald is in een samenleving waar de meeste vermogens bestaan uit financiële bezittingen. De financiële bezittingen kunnen makkelijk worden overgedragen of vervangen met verschillende bankrekeningen. Een overdracht tussen echtgenoten kan makkelijk en zonder formaliteiten plaatshebben.

Een probleem rijst vooral met betrekking tot onroerende goederen waarvoor nog steeds een notariële akte vereist is. Gezien het geldende verbod zullen de notarissen weigeren zulke akten op te maken.

Om te voorkomen dat verkoopakten vermomd moeten worden als leningen of schenkingen, die veel minder rechtszekerheid bieden, wordt voorgesteld de oude beschermingsmaatregel voor echtgenoten af te schaffen.

Deze wijziging betreft louter de echtgenoten die gehuwd zijn onder de bedongen scheiding van goederen, aangezien de gemeenschap van goederen enkel kan worden vereffend in geval van echtscheiding,

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

9 JANVIER 2002

Proposition de loi modifiant les articles 1469 et 1595 du Code civil ainsi que l'article 1253^{quater} du Code judiciaire, en ce qui concerne la vente entre époux

(Déposée par M. Olivier de Clippele)

DÉVELOPPEMENTS

L'article 1595 du Code civil interdit la vente entre époux, à quelques exceptions près qui sont tombées en désuétude.

Le prêt reste possible entre époux, de sorte que pour contourner cette interdiction, la pratique a imaginé des conventions qui sont officiellement des prêts entre époux, mais qui, dans leur esprit, constituent en réalité des ventes pures et simples.

Il paraît opportun d'abandonner cette ancienne protection, qui s'avère complètement dépassée dans une société où la majorité des avoirs patrimoniaux sont des avoirs financiers. Ces avoirs financiers sont facilement transportables ou fongibles dans différents comptes bancaires. Un transfert entre époux peut s'opérer très facilement sans autre formalité.

Le problème se pose essentiellement pour les immeubles où le passage à l'acte notarié reste incontournable. Les notaires refuseront de passer ces actes compte tenu de l'interdiction qui existe actuellement.

Pour éviter que des actes de ventes soient déguisés en prêts ou en donation, offrant nettement moins de sécurité juridique, il est proposé d'abandonner cette ancienne protection entre époux.

Cette modification ne concerne que les époux qui sont mariés sous le régime conventionnel de la séparation des biens, car il n'est pas possible de liquider une communauté en dehors du divorce, de la séparation

scheiding van tafel en bed, overlijden of een wijziging van het huwelijksvermogenstelsel, behalve wanneer het gaat om de verkoop van eigen goederen.

Echtgenoten kiezen juist vrijwillig voor het stelsel van scheiding van goederen om een zekere vrijheid van handelen te behouden met betrekking tot hun vermogen. Het gaat niet aan de verkoop van een goed aan een derde zonder enige formaliteit toe te staan, terwijl de verkoop van hetzelfde goed aan de echtgenoot eenvoudigweg verboden zou zijn.

Om te voorkomen dat de handtekening onder bedreiging, beïnvloeding of dwang wordt geplaatst, wordt voorgesteld de verkoop tussen enkel echtgenoten toe te staan bij authentieke akte, die voor de notaris of voor het gerecht moet worden verleden. Daarnaast voorziet het voorstel ook in de mogelijkheid om een onderhandse verkoop door het gerecht te doen homologeren.

Hetzelfde geldt voor de overdracht van onverdeelde goederen, hoewel artikel 1469 van het Burgerlijk Wetboek oepeler is dan het huidige artikel 1595, in de zin dat het de overdracht toestaat tussen echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen, mits machtiging van de rechter.

Dit voorstel strekt ertoe de machtiging te laten vallen als de overdracht bij authentieke akte is gebeurd.

Het optreden van een notaris biedt immers waarborgen aan de zwakste partij in dit soort overeenkomsten. De notaris moet immers weigeren op te treden als hij merkt dat een partij door de andere wordt misbruikt.

De wet van 4 mei 1999 heeft de verplichting van onpartijdigheid van de notaris nog eens bevestigd door in artikel 9 van de wet tot regeling van het notarisambt te bepalen: «Wanneer een notaris manifest tegenstrijdige belangen of de aanwezigheid van duidelijke onevenwichtige bedingen vaststelt, vestigt hij hierop de aandacht van de partijen en deelt hij mee dat elke partij de vrije keuze heeft om een andere notaris aan te wijzen of zich te laten bijstaan door een raadsman.»

Dit nieuwe artikel luidt voorts: «De notaris licht elke partij altijd volledig in over de rechten, verplichtingen en lasten die voortvloeien uit de rechtshandelingen waarbij zij betrokken is en geeft aan alle partijen op onpartijdige wijze raad.»

Men mag niet vergeten dat koppels die als gehuwden samenwonen zonder evenwel getrouwd te zijn of onder het stelsel van wettelijk samenwonenden, niet geconfronteerd worden met al die gerechtelijke moeilijkheden. Zij behouden hun volledige vrijheid, wat ook de reden is waarom zij het burgerlijk huwelijk mijden.

*
* *

de corps et biens, du décès et de la modification du régime matrimonial, en dehors du cas de la vente d'un bien propre.

Ces époux ont opté volontairement pour le régime de la séparation des biens pour conserver précisément une certaine liberté d'action patrimoniale. Il ne paraît pas indiqué d'autoriser la vente d'un bien à un tiers sans qu'aucune formalité ne soit nécessaire, alors que la vente de ce même bien au conjoint serait tout simplement interdite.

Pour éviter qu'une signature soit obtenue sous la menace, l'influence ou la contrainte, il est proposé d'autoriser la vente entre époux par acte authentique, lequel sera passé soit devant un notaire, soit en justice. Au surplus, la proposition prévoit également la possibilité de recourir à l'homologation judiciaire d'une vente conclue sous seing privé.

Il en va de même pour la cession de parts indivises entre époux, quoique l'article 1469 du Code civil soit plus souple que l'actuel article 1595, en ce qu'il autorise la cession entre époux mariés sous le régime de la séparation des biens conventionnelle à condition d'en obtenir l'autorisation du tribunal.

La proposition vise à supprimer cette autorisation lorsque la cession a été conclue par acte authentique.

D'une manière générale, l'intervention d'un notaire offre une garantie à la partie la plus faible dans ce genre de convention. Le notaire est tenu de refuser de prêter son ministère lorsqu'il voit qu'une partie est abusée par l'autre.

La loi du 4 mai 1999 a confirmé l'obligation d'impartialité du notaire, en le précisant clairement dans l'article 9 de la loi sur le notariat: «Lorsqu'il (le notaire) constate l'existence d'intérêts manifestement contradictoires ou en présence d'engagements à l'évidence disproportionnés, le notaire attire l'attention des parties, et les avise qu'il est loisible à chacune d'elles de désigner un autre notaire ou de se faire assister par un conseil.»

Cet article nouveau poursuit: «Le notaire informe toujours entièrement chaque partie des droits, des obligations et des charges découlant des actes juridiques dans lesquels elle intervient et conseille les parties en toute impartialité.»

Il ne faut pas oublier que les couples qui vivent maritalement sans être mariés ou sous le régime des cohabitants légaux ne rencontrent pas toutes ces difficultés judiciaires. Ils conservent leur liberté totale et complète, raison pour laquelle ils évitent le mariage civil.

Olivier de CLIPPELE.

*
* *

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 1469, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976, worden de woorden «, bij authentieke akte» ingevoegd tussen de woorden «op een openbare verkoping» en de woorden «of met machtiging».

Art. 3

Artikel 1595 van hetzelfde wetboek, vervangen bij de wet van 14 juni 1976, wordt vervangen als volgt:

«Art. 1595. — Een koopcontract tussen echtgenoten is geldig gesloten als de overeenkomst bij authentiek akte is vastgesteld of als de overeenkomst door de rechtbank van eerste aanleg is gehomologeerd overeenkomstig artikel 1253*quater* van het Gerechtelijk Wetboek.»

Art. 4

In artikel 1253*quater* van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 14 juli 1976, worden de woorden «1463 en 1469 van het Burgerlijk Wetboek» vervangen door de woorden «1463, 1469 en 1595 van het Burgerlijk Wetboek».

6 november 2001.

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 1469, alinéa 2, du Code civil, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, les mots «, par acte authentique» sont insérés entre les mots «en vente publique» et les mots «ou moyennant l'autorisation du tribunal».

Art. 3

L'article 1595 du même code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 1595. — Le contrat de vente entre époux est valablement accompli lorsque la convention a été faite par acte authentique ou si la convention a été homologuée par le tribunal de première instance conformément à l'article 1253*quater* du Code judiciaire.»

Art. 4

Dans l'article 1253*quater* du Code judiciaire, inséré par la loi du 14 juillet 1976, les mots «1463 et 1469 du Code civil» sont remplacés par les mots «1463, 1469 et 1595 du Code civil».

6 novembre 2001.

Olivier de CLIPPELE.